

Polska przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

We wtorek rozprawa przeciwko Polsce w sprawie inwigilacji

27 września przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka odbędzie się rozprawa przeciwko Polsce w sprawie inwigilacji. Aktywiści związani z Helsińską Fundacją Praw Człowieka i Fundacją Panoptykon oraz adw. Mikołaj Pietrzak złożyli skargę do Trybunału, w której twierdzą, że obowiązujące przepisy dotyczące inwigilacji pozwalają na naruszenie ich prawa do prywatności, ponieważ w Polsce nie ma mechanizmu informowania, że ktoś był przedmiotem działań służb. Razem z przedstawicielami polskiego rządu stawią się przed Trybunałem.

„W minionych miesiącach oczy opinii publicznej skierowane były na nielegalne wykorzystywanie w Polsce oprogramowania Pegasus do inwigilowania osób publicznych” – zauważa Wojciech Klicki, prawnik z Fundacji Panoptykon i jeden ze skarżących. „Jednak inwigilacja w Polsce to przede wszystkim te mniej spektakularne narzędzia, za to stosowane na ogromną skalę. W naszej skardze wskazujemy, że ich ofiarą może być każdy z nas. Pozytywne rozpatrzenie sprawy może uruchomić lawinę podobnych skarg od osób, których aktywność także wiąże się ze szczególnym narażeniem na inwigilację”.

POLSKA NIE CHRONI PRZED NIESŁUSZNĄ INWIGILACJĄ

Sytuacja, w której osoby inwigilowane (np. Pegasus) dowiadują się, że miało to miejsce, należy do rzadkości. W Polsce większość obserwowanych przez służby osób może wyłącznie podejrzewać, że znalazła się na celowniku. Nie oznacza to jednak, że takie osoby są bezbronne. Trybunał w Strasburgu wielokrotnie stwierdzał już bowiem, że państwa, które nie wprowadzają kontroli nad służbami (np. Rosja, Węgry), naruszają prawa tych, którzy są szczególnie narażeni na inwigilację: aktywistów, dziennikarzy czy adwokatów. Ma to głębokie uzasadnienie. „Adwokat, który podejrzewa, że jest podsłuchiwany, ma trudność z zagwarantowaniem poufnej komunikacji swoim klientom. Mamy obowiązek chronić tajemnicę adwokacką, a szczególnie obrończą. Obecne przepisy nam to uniemożliwiają. Uderza to w prawa i wolności naszych klientów, a szczególnie w ich prawo do obrony i rzetelnego postępowania” – wyjaśnia adw. Mikołaj Pietrzak, jeden ze skarżących. Z kolei dziennikarz ze względu na ochronę swojej prywatności, może mieć obawy przed zajmowaniem się zajmować sprawami niewygodnymi dla władz. Łatwo wyobrazić sobie bezprawnie inwigilowanych ludzi w reżimach takich jak Białoruś czy Rosja. A przecież skutecznej ochrony przed nadużyciami nie ma także dzisiaj w Polsce. Liczba podsłuchów wzrosła w ostatnich 5 latach wzrosła o 20%, a pobranych billingów i lokalizacji aż o 60% (do 1,85 mln w 2021 r.). O trzy wzrosła także liczba służb uprawnionych do inwigilacji (teraz jest to 12 instytucji).

WYZNACZENIE ROZPRAWY ŚWIADCZY O DUŻYM ZNACZENIU SPRAWY

Europejski Trybunał Praw Człowieka jest instytucją, która bada przestrzeganie postanowień Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez państwa należące do Rady Europy. Trybunał wydał ponad 2000 wyroków w sprawach przeciwko Polsce, a kolejnych 600 jest w trakcie rozpatrywania. Zdecydowana większość spraw rozpatrywana jest pisemnie – tylko podczas kilku z nich strony zostały wysłuchane na rozprawie. „Zwołanie rozprawy świadczy o dużym znaczeniu sprawy” – zauważa Dominika Bychawska-Siniarska z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, jedna ze skarżących. I dodaje, że ewentualny korzystny

wyrok będzie kolejnym argumentem na rzecz zmiany prawa w Polsce, a za jego wyegzekwowanie odpowiadać będzie Komitet Ministrów Rady Europy.

JAKA ZMIANA JEST POTRZEBNA?

Skarżący mają nadzieję, że Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdzi, że brak kontroli nad służbami i brak informowania osób o prowadzonej wobec nich inwigilacji narusza Europejską Konwencję Praw Człowieka, i zobowiąże polski rząd do zmiany przepisów.

„Na wprowadzeniu niezależnej kontroli nad działaniami służb i przyznaniu osobom prawa do informacji o inwigilacji skorzystałyby też inne środowiska, na przykład dziennikarze” – zauważa Dominika Bychawska-Siniarska. „Lepsza ochrona dziennikarzy będzie korzystna dla całego społeczeństwa obywatelskiego”.

Aktywiści odpierają zarzuty o wniesienie skargi przeciwko Polsce z powodów politycznych. „Fundacja Panoptykon i Helsińska Fundacja Praw Człowieka konsekwentnie od wielu lat postulują zwiększenie kontroli nad służbami specjalnymi i ujawniają nadużycia związane z jej brakiem. Panoptykon ujawnił skalę pozyskiwanych przez służby billingów, obie organizacje próbowały poznać rolę polskich służb w masowej inwigilacji ujawnionej przez Edwarda Snowdena. Wielokrotnie krytycznie ocenialiśmy wprowadzenie przepisów, które zwiększyłyby uprawnienia polskich służb, np. w ramach ustawy antyterrorystycznej” – wymienia jedna ze skarżących, Barbara Grabowska-Moroz. „Niekontrolowana inwigilacja narusza prawa i wolności człowieka. Tego właśnie będzie dotyczyła rozprawa przed Trybunałem” – podkreśla.

MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE O INWIGILACJI W POLSCE

Skargę aktywistów poparł specjalny sprawozdawca ONZ ds. promocji i ochrony praw człowieka oraz podstawowych wolności w związku z przeciwdziałaniem terroryzmowi, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz najważniejsze organizacje broniące cyfrowych praw człowieka: Privacy International, Article 19, amerykańska Electronic Frontier Foundation i European Criminal Bar Association. „W swoich opiniach wszyscy podkreślali konieczność ochrony obywateli przed nadużyciami ze strony służb. Specjalny sprawozdawca ONZ zwrócił uwagę, że szczególnie działania służb wobec aktywistów i obrońców powinny być poddane ścisłej kontroli sądowej, której w Polsce naszym zdaniem nie ma” – wyjaśnia Barbara Grabowska-Moroz.

Skarżących reprezentuje adw. Małgorzata Mączka-Pacholak.

Prawa do materiału prasowego: Fundacja Panoptykon. Treść dostępna na licencji CC BY-SA 4.0. Przy kopiowaniu materiału prosimy wskazać źródło (Fundacja Panoptykon, panoptykon.org).

Fundacja Panoptykon zajmuje się ochroną wolności i prywatności w świecie nowych technologii. Każdy może ją wesprzeć, przekazując darowiznę (nr konta: 43 1440 1101 0000 0000 1044 6058) i 1% podatku (nr KRS: 0000327613). [Więcej informacji na stronie.](#)